

המבט הפנימי

מאורעות הזמן מבעל בלבבי משכן אבנה

מלחמה - אתחלתא דגאולה (תגילה יז ע"ב)

עמוד א

מִלְחָמָה – אִישׁ בְּאָחִיו

כתיב (ישעיהו יט, ב) וְסִסְכֵּתִי מִצָּרִים בְּמִצָּרִים וְנִלְחַמּוּ אִישׁ בְּאָחִיו וְאִישׁ בְּרֵעֵהוּ עֵיר בְּעֵיר מִמְלָכָה בְּמִמְלָכָה.

מלחמה מבית ומחוץ

וביאר המלבי"ם (שם) את הפסוק, וז"ל, וְנִלְחַמּוּ אִישׁ בְּאָחִיו. הנה דרך הנהוג בעת ילחמו מְמַלְכָּה בְּמִמְלָכָה, ישלימו כל הערים העומדות תחת פקודת הממלכה ביניהן, ויהיו לאגודה אחת ללחום נגד מתקוממיהם בלב אחד. וכן עת תלחם עיר בְּעֵיר, ישלימו בני העיר להיות כאיש אחד נגד העיר העושה עמה מלחמה. וכשילחמו משפחה עם משפחה אחרת, אִישׁ בְּרֵעֵהוּ, אז יצטרפו כל האחים והקרובים אשר במשפחה ההיא להיות בקשר אחד.

אבל פה תחלה ילחמו אִישׁ בְּאָחִיו, עד שתהיה פירוד בין האחים בני המשפחה, ואח"כ אִישׁ בְּרֵעֵהוּ, אשר אינו ממשפחה אחת, ילחמו משפחה במשפחה, ואח"כ ילחמו עיר בְּעֵיר אחרת, ואח"כ מְמַלְכָּה בְּמִמְלָכָה אחרת. ובאופן זה תהיה המלחמה עליהם מבית ומחוץ, מלחמה פנימית של האחים והמשפחות והערים, ומלחמה חיצונית של הממלכות, עכ"ל.^א

וַיִּקְרָא לְאָחִיו לְאָכֹל לֶחֶם; חִיבוּר דְּתִיקוֹן או דקלוקול

והבן, שהלחם, אכילתו, מהוה חיבור של האחים והמשפחה. או חיבור דתיקון, כדכתיב (בראשית לא, נד) וַיִּזְבַּח יַעֲקֹב זֶבַח בְּהָר וַיִּקְרָא לְאָחִיו לְאָכֹל לֶחֶם וַיֵּאָכְלוּ לֶחֶם וּג' וי. וכן כתיב (איוב מב, יא) וַיָּבֹאוּ אֵלָיו כָּל אָחִיו וְכָל אֲחֵיוֹתָיו וְכָל יִדְעָיו לִפְנֵים וַיֵּאָכְלוּ עִמּוֹ לֶחֶם וּג'. או חיבור דקלוקול, כמ"ש האבן עזרא (תהלים לה, טז), וז"ל, החנפים שהם חנפי לעג הלעג בעיניה' כמעוג (עוגה – לחם)^ג לאכלו על דרך (תהלים יד, ד) אֲכָלִי עֲמִי אָכְלוּ לֶחֶם, עכ"ל.^ד

והבן, שתיבת לחם מורכבת מצירוף לח – חם, שזהו טבע הרוח – לחה וחמה. וביתר דקות נעשה רוח – רעות. שבקלוקול זהו חנופה, אחדות של קלוקול. וכן קלוקול היפך החיבור, פרוד, ואזי נעשה אכילת לחם – מלחמה.

^א עין אלשיך (ישעיהו יט, ב) וז"ל, הלחם מְמַלְכָּה בְּמִמְלָכָה הוא יותר מצוי מעיר בְּעֵיר בממלכה אחת, ועדיין עיר בְּעֵיר אפשר יותר מאִישׁ בְּרֵעֵהוּ שבעיר אחד. ועדיין זה ימצא בדרך רחוקה, אך יותר רחוק מזה הוא אִישׁ בְּאָחִיו ממש, עכ"ל עיי"ש.

^ב וכתב האברבנאל (שם), וז"ל, היה מנהג ביניהם שהאוכלים לחם על שלחן אחד יחשבו לאחי' נאמנים, ואולי שעל זה נאמר (איכה ה, ו) מִצָּרִים נִתְּנוּ יָד אִשּׁוּר

^ג עין מבט הפנימי 009 (עוג גוג)

^ד וכן נאמר בדניאל (ה, א) על לחם, חיבור דקלוקול; בלשאצר מלך אַכַּד עָבַד לֶחֶם רַב לְרִבְרִבְנוּהִי אֶלֶף וְלִקְבָּל אֶלְפָּא סִמְרָא שְׁמָה:

המבט הפנימי

מאורעות הזמן מבעל בלבבי משכן אבנה

מלחמה - אתחלתא דגאולה (מגילה יז ע"ב)

עמוד ב

מִלְחָמָה – אִישׁ בְּאָחִיו

שורש בחטא העגל שבו כתיב וַיָּשָׁב הָעָם לְאַחֵל ואח"כ כתיב וַהֲרָגוּ אִישׁ אֶת אָחִיו

ושורש מלחמה איש בְּאָחִיו, הוא בחטא העגל, שנפלו ממדרגת מתן תורה ונשתברו הלוחות. בתחילה כתיב (שמות לב, ו) וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּגָּשׁוּ שְׁלֹמִים וַיָּשָׁב הָעָם לְאַחֵל. וכל אכילה קרויה אכילת לחם, כמ"ש רש"י (בראשית לא, נד)¹. ואח"כ נאמר (שם, פסוק כז) שִׁימוּ אִישׁ חֶרְבוֹ עַל יָרְכוֹ עֲבְרוּ וְשׁוּבוּ מִשְׁעָר לְשַׁעַר בְּמִתְנָה וַהֲרָגוּ אִישׁ אֶת אָחִיו וְאִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת קָרְבוֹ. כלומר, נתהפך אותו אכילת לחם, למלחמה - הָרָגוּ אִישׁ אֶת אָחִיו².

שורש דתיקון בלכו לַחֲמוּ בְּלִחְמִי – מלחמתה של תורה

ושורש התיקון, הוא כח המלחמה שנגלה בתורה עצמה. שכל העסק בתורה נקרא כאכילת לחם, כמ"ש (משלי ט, ה) לְכוּ לַחֲמוּ בְּלִחְמִי, ואמרו חז"ל בראשית רבה (וילנא) (פרשה ע סימן ה) שנו אכילת תורה³. ובעסק התורה מונח התיקון של וַנִּלְחַמוּ אִישׁ בְּאָחִיו, כמ"ש (קידושין ל ע"ב), לֹא יִבְשׁוּ כִּי יִדְבְּרוּ אֶת אוֹיְבֵים בְּשַׁעַר (תהלים קכז, ה), מאי אֶת אוֹיְבֵים בְּשַׁעַר? אמר רבי חייא בר אבא: אפי' האב ובנו, הרב ותלמידו, שעוסקין בתורה בשער אחד נעשים אויבים זה את זה (בחינת אויבים הנלחמים במלחמה), ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה, שנאמר: (במדבר כא, יד) אֶת נָהָב בְּסוּפָה, אל תקרי בסופה אלא בסופָה, עכ"ל⁴.

⁴ ועין רמב"ן (שמות לב, ו), וז"ל, וטעם וישב העם לאכול ושתו. שישבו כולם כאחד לאכול לשבעה ושתה לשכרה, כאשר יעשו בחגים ובמועדים, עכ"ל.

¹ וע"ע מדרש שכל טוב (בוכר) (שם) וז"ל, כל מיני מזון קרוי לחם, עכ"ל.

² כידוע דרשת חז"ל, לא עבדו ישראל עבודת אלילים אלא כדי להתירם בעריות, ואותו תאוה - לַמֶּאֱנָה וְבִקְשׁ נִפְרָד (משלי יח, א) היה מונח ב'וַיָּשָׁב הָעָם לְאַחֵל', ולכן אותו אכילת לחם הולידה לבסוף פירוד, מלחמה - אִישׁ בְּאָחִיו (כנ"ל).

³ וכן כתיב (משלי כה, כא) אִם רָעַב שֶׁנֶּאֱדָה הָאֲכִלְהוּ לָחֶם. ופרש"י (שם) וז"ל, אִם רָעַב שֶׁנֶּאֱדָה - כמשמעו, ורבותינו פירשוהו על יצר הרע אם רעב הוא ואומר לך להשביעו בעבירו' משוך את עצמך לבית המדרש והאכילהו מלחמה של תורה, עכ"ל.

⁴ להרחבה בנושא 'לחם - מלחמה', ניתן לעין ב; מבט הפנימי 010 (המן, לחם מן השמים), מבט הפנימי 017 (מאכל אנשי מלחמה), מבט הפנימי 020 (בית הלחמי)